

Sluttrappport Grenselöst VADH

Et Svensk - Norsk interregprosjekt om å utvikle en samarbeidsstruktur for byggesektoren som sikrer kompetansebehovet for fremtiden i indre Skandinavia.

Prosjektägare:

Byggutbildning STAR (S) Akershus fylkeskommune (N)

Gränslöst VADH
-Bygger broar og river hinder

Interreg
Sverige-Norge
Europeiska regionala utvecklingsfonden

EUROPEISKA UNIONEN

Innehåll

1. Sammandrag	3
1.1 Abstract.....	4
2. Bakgrund.....	4
3. Måluppnåelse och resultat.....	5
3.1 Rekrytering	6
3.2 Samarbete skola - näringsliv.....	8
3.3 Rörlighet	9
3.4 Livslångt lärande.....	10
4. Projektorganisation	11
5. Indikatorer	12
6. Gränsöverskridande effekter/mervärden	12
7. De horisontella kriterierna	13
7.1 Jämställdhet	13
7.2 Integration.....	14
7.3 Hållbart & Energieffektivt byggande	15
8. Gränsöverskridande erfarenheter	15
9. Information och kommunikation.....	16
10. Förankring av projektets erfarenheter och effekter.....	17
11. Aktiviteter och ekonomi.....	18
11.1 Projektets viktigste aktiviteter	18
11.2 Aktiviteter utanför programområdet.....	19
11.3 Avvikelser i projektet.....	20
12. Förslag och idéer.....	20

1. Sammanfattning

Byggsektorn är en viktig näring för samhället, och sysselsätter många människor och omsätter stora värden. Samtidigt står branschen inför många utmaningar. Det är en samhällstrend i Skandinavien att färre och färre ungdomar väljer yrkesinriktad utbildning. Det är en segregerad arbetsmarknad där byggbranschen är strakt dominerad av män, som får konsekvenser för rekryteringen av tjejer till byggbranschen.

Den övergripande målsättningen för Interreg projektet Gränslöst VADH har varit att utveckla en samarbetsstruktur för byggsektorn som säkrar kompetensbehovet. För att nå detta mål har projektet jobbat med fyra huvudteman som är *rekrytering, samarbete skola – näringsliv, livslångt lärande och rörlighet*.

Gränslöst VADH har varit styrt av en styrgrupp och haft en svensk och en norsk projektledare som har ansvaret för den dagliga driften av projektet. Projektledarna är till vardags anställda i Byggutbildning STAR (S) och Akerhus fylkeskommun (N). Projektdeltagarna är från byggnäringen och gymnasieskolor i länen Värmland, Dalarna, Akerhus, Hedmark och Oslo.

Olika nätverk har blivit etablerade av projektet för att diskutera utmaningar, och samarbeta runt projektets fyra huvudteman. Projektet hänvisar även till forskning och undersökningar, och har genomfört många aktiviteter för att försöka svara på utmaningarna för branschen. Rekryteringsaktiviteter för barn och ungdomar, kompetenshöjande kurser för elever och lärare och studieresor på tvärs över gränsen har varit projektets huvudaktiviteter. Hållbart och energieffektivt byggande, nytänkande och innovation har varit en röd tråd genom många av de olika aktiviteterna i projektet.

Aktivitetsindikatorn som visar antalet undersökningar, samarbetande län, gränsöverskridande rörlighetsaktiviteter och initiativ för lokal sysselsättning synliggör Interreg projektets effekter. Projektet har i stor grad nått sina måltal som kan ge en gränsöverskridande effekt och mervärde över tiden.

Gränslöst VADH har sedan starten prioriterat dom horisontella kriterierna väldigt högt. Dessa passar extra bra in mot byggbranschen. I samarbete med byggbranschen har projektet arbetat med jämställdhet, integration och hållbar utveckling som genomgående teman i aktiviteterna i projektet.

Projektet har arbetat för att aktiviteterna vi testat ut ska ha ett gränsöverskridande mervärde efter att projektperioden är över och leva vidare utan stöttning från projektet. Inte alla aktiviteter vi har testat ut i olika sammanhang kommer kunna föras vidare men det är glädjande att se att många av de aktiviteter som vi själva ser som viktiga kommer fortsätta att ge effekt även efter projektets slut.

1.1 Abstract

The building industry is an important economic sector for the society. It employs a lot of people and generates enormous amounts of value. At the same time, this industry face many challenges. Trends shows that Scandinavian youth do not choose the vocational education pathway. The labor market is segregated and the building sector is strongly male dominated. This has consequences on female recruitment.

The overall objective of the Interreg project Gränslöst VADH was to develop a cooperative structure for the building sector to secure the competence needs. The project aimed to achieve this goal by focusing on four main themes, which are recruitment, cooperation school - enterprise, lifelong learning and mobility.

Gränslöst VADH has been led by a steering committee and has had a Swedish and a Norwegian project leader who were responsible for the daily operations of the project. The project leaders are respectively employed in Byggt utbildning STAR (S) and Akershus fylkeskommune (N). The project participants were from the building industry and the upper secondary schools of the counties of Värmland, Dalarna, Akershus, Hedmark and Oslo.

Different networks and fora have been established to discuss challenges and cooperation around the four main themes of the project. The project also refers to researches and inquiries, and several activities were carried out in order to meet the challenges faced by the building industry. The main activities were aiming at recruiting children and youngsters, courses for strengthening the competence of students and teachers and study-visits across the borders. Durable and energy efficient construction, innovative thinking and innovation have been common themes through the various activities of the project

The indicator showing the number of investigations, cooperation between counties, cross-border mobility and joint initiatives for local employment highlights the effects of the Interreg program. The project has largely reached its aims, which can give a cross-border effect and long-term added value.

Horizontal criteria were highly prioritized from the start of Gränslöst VADH. These are very adapted to the building industry. In cooperation with the building industry, the project worked continuously with gender equality, integration and sustainable development in all activities carried out.

The activities developed and tested through the project will have a transnational benefit and will be sustainable even after the end of the project. Not all the activities will be continued, but it is gratifying to see that most of the activities that we consider essential will continue and will give an effect even after the end of the project.

2. Bakgrund

Byggbranschen står inför många utmaningar. Det är en samhällstrend i hela västvärlden att unga inte väljer yrkesutbildning. Vi har en segregerad arbetsmarknad där Bygg och anläggningsteknik är en starkt manligt dominerad bransch, vilket får konsekvenser för rekrytering av kvinnor. Det får även betydelse för hur den minoritet kvinnor som kommer in i branschen tas emot och hur länge de stannar i yrket. När det gäller minoritetsspråkliga, så finns det yrken inom Bygg och anläggning som finns i deras hemländer (ex rörläggare och murare) medan att bygga hus i trä förekommer i mindre utsträckning eller inte alls.

När det gäller rekrytering till branschen så finns frågetecken kring om rådgivare och föräldrar ger adekvat information. Är Bygg och anläggningsyrken för unga som är teoretiskt svaga eller är det yrken där det krävs t.ex. bra kunskaper i matematik?

Att utvecklingen inom branschen är sådan att man bygger upp sitt företag med hjälp av arbetskraft som ej har yrkesbevis från länder med lägre kostnader, får också konsekvenser för unga som går på skolan eller söker lärlingsplats. Och att utländska företag ökar (vilkas roll i utbildnings- och lärlingssamverkan skiljer sig mot företag med rötterna i den svensk/norska modellen.

Ovan beskrivna situation kan leda till att kvalitet och kompetens inom Bygg och anläggning minskar, och att utbildningen urholkas både vad gäller innehåll, omfång och vilka ungdomar som söker till programmet.

Byggsektorn är viktig för hela samhällsutvecklingen och har stor miljöpåverkan. Branschens förmåga att klara den framtida kompetensförsörjningen är avgörande för förmågan till förnyelse och att utvecklas i samklang med samhällets klimatmål, behov av nytänkande, innovation och globala trender.

3. Måluppfyllelse och resultat

Den övergripande målsättningen för projektet har varit att utveckla en samarbetsstruktur för byggsektorn som säkrar kompetensbehovet. För att nå detta målet har projektet jobbat med fyra huvudteman som är *rekrytering* (30%*), *samarbete skola – näringsliv* (20%*), *livslångt lärande* (20%*) och *rörlighet* (30%*). Under varje huvudtema vill vi inledningsvis synliggöra de resultat vi hade som mål att uppnå vid projektets slut. Vi redogör för de viktigaste resultaten som projektet fått fram inom respektive område, detta konkluderar vi upp mot måluppfyllelsen. *Procenten visar hur stor andel temat har haft i projektet.

3.1 Rekrytering

Resultatmål

- Etablera forum där branschen och skolorna diskuterar och behandlar identifierar kompetensbehov och utvecklingsområden. Som grundunderlag till diskussionerna bör det finnas relevant statistik och uppföljning.
- Utveckla verktygslåda för rekryteringsinsatser där innehållet är testat och utvärderat under projektperioden. Dessa olika verktyg ska anpassas till olika målgrupper som exempel Studie- och yrkesvägledare, nyanlända, studiemotiverade elever osv.
- Genomföra en kartläggning av vilka utbildningsalternativ och karriärvägar som finns i regionen för byggbranschen. Resultatet ska sammanställas i ett dokument som kan delas med branschens parter, skolor och ungdomar.

Aktiviteter och resultat

Olika nätverk och forum som diskuterat rekrytering har blivit etablerade av projektet, detta blir beskrivet under avsnittet om samarbete skola – näringsliv. Projektet har också samarbetat med redan befintliga nätverk och forum som arbetar mot samma målsättning som projektet.

För att identifiera rekrytering och kompetensbehov har projektet tittat på olika undersökningar som är gjorda på området. En av styrgruppsmedlemmarna är knuten till Byggnäringsens Landsförbund (BNL) som årligen ger ut byggnäringsens framtidsbarometer.

Konjunkturbarometern från BNL för 2018 visar att hälften av företagen ska anställa i första delen av 2018, men fyra av tio menar att det är en utmaning att få tag arbetskraft med rätt utbildning/kompetens. Dessa påståenden påvisar viktigheten att arbeta mer med dom övergripande frågeställningarna som detta projektet har lyft.

<http://www.bnl.no/dette-er-bnl/aktuelt/fremtidsbarometeret-2018/>

Projektet har varit med och arrangerat yrkestävlingar i samarbete med branschen där det varit deltagare från båda sidor av gränsen. För att skapa engagemang runt yrkestävlingar och få inspiration har vi haft flera studieresor för lärare till både Yrkes – EM och Yrkes – SM.

På svenska sidan kommer samtliga medverkande skolor fortsätta med yrkestävlingar på lokal nivå i Dalarna respektive Värmland men även satsa på att få med tävlande lag till SM och allra helst EM/VM. Akerhus och Oslo arrangerar Yrkes – NM hösten 2018 och kommer ta med sig erfarenheter dom fått genom aktiviteterna i projektet in i det arbetet.

Barnens Byggskola har också varit en av satsningen i projektet för att rekrytera barn och ungdom till byggbranschen. Detta startade på svenska sidan på fyra olika orter (Karlstad, Torsby, Falun, Borlänge). Norge testade upplägget i stort på Skedsmo vidaregående skola med lyckat resultat. På båda sidor om gränsen finns nu ett färdigt koncept för Barnens Byggskola som skolor, kommuner och företag kan ta hjälp av när man vill arrangera Barnens Byggskola. På båda sidor kommer Barnens Byggskola leva vidare.

Olika rekryteringsfilmer har producerats av projektet på båda sidor av gränsen. Både lokala filmer som varit specificerade till mindre områden där rekryteringsbehovet varit akut, och mer generella filmer som synliggjort behovet av arbetskraft i byggbranschen. På svenska sidan har filmerna visats på bio som reklamfilm. Över 100 000 personer har sett någon av projektets filmer på bio. Mot slutet av projektet arbetade vi för att få till en integrationsfilm, men här fick vi utmaningar med att hitta företagare som var villiga att hjälpa till med byggarbetsplatser och personal så detta blev inte genomfört. Filmerna vi har producerat är tidlösa och kommer kunna användas i rekryteringssammanhang under lång tid framöver.

Måluppfyllelse

Projektet har bra måluppfyllelse inom området rekrytering. På de flesta mötesplatser och aktiviteter har rekrytering varit ett genomgående tema. Utmaningen som branschen har inom detta område sammanfaller över gränsen mellan länderna, så erfarenhetsutväxlingen har varit nyttig. Flera av dom verktyg (aktiviteterna) som beskrivs ovan kommer också leva vidare efter projektets slut.

Under projektperioden till Gränslöst VADH har söktalen till Bygg & Anläggningsprogrammet gått upp i alla områden som tillhör projektet.

Bygg- og anleggsteknikk	Søkere 2016	Søkere 2017	Søkere 2018	Økning i % 2016-2018
Akershus	250 elever	253 elever	321 elever	28,4 %
Oslo	83 elever	105 elever	119 elever	43,4 %
Trysil VGS (Hedmark)	2 elever	21 elever	23 elever	91,3 %
Dalarna	217 elever	255 elever	285 elever	31,3 %
Värmland	165 elever	178 elever	195 elever	18,1 %
Totalt	717 elever	812 elever	943 elever	31,5 %

3.2 Samarbete skola - näringsliv

Resultatmål

- Utveckla en unik, gränsöverskridande modell för samarbete mellan branschen och utbildningssektorn som bidrar till dialog och kunskapsöverföring.
- Utveckla en gränsöverskridande utbildning och arbetsplatsbaserad utbildningsstruktur för byggbranschen.

Aktiviteter och resultat

Nätverksbyggande och gemensamma samarbetsarenor över gränsen och i vissa kommuner är något projektet har lyckats med. Vi har arrangerat mötesplatser för lärare och bransch så att dom kan dela erfarenheter och diskutera gemensamma utmaningar inom de fyra områden som projektet haft fokus på. Resultatet från dessa är både kortsiktigt och kan ses i det längre perspektivet. Gränslöst VADH har i samarbete med BYN Sverige arrangerat en årlig läkarkonferens och detta är något som kommer fortsätta efter projektets slut. Dom norska lärarna kommer bli inbjudna att delta på framtida lärarkonferenser. Andra arenor som projektet varit med och arrangerat är ByggCamp i Oslo, lokala mässor och branschträffar. Dessa kommer också fortsätta efter projektets slut. Det har varit viktigt för projektet att delta aktivt på redan existerande samarbetsarenor och se projektet i sammanhang med etablerade forum som arbetar med samma områden och utmaningar.

Gränsöverskridande samarbete i anläggningsbranschen är något projektet satsat på och lyckas med. Detta är ett utbildningsområde som det är få skolor som utbildar på. Att hitta samarbete för dessa skolor och företag har varit extra viktigt. Ett samarbete med Hushagsskolan i Borlänge (S), VBU i Ludvika (S) och Skedsmo vidaregående skola (N) har bidragit till att de lärare som undervisar i denna yrkesinriktning fått nya kollegor att dela och byta erfarenheter med. Detta har skett på olika mötesplatser som studiebesök på skolor, besök på arbetsplatser och gemensamma utbildningsinsatser för yrkeslärarna. Projektet har då finansierat att lärarna fått utbildning i regi av branschens utbildningsföretag.

Måluppfyllelse

Samarbete skola – näringsliv handlar mycket om nätverk och relationsbyggande som kan ha både kort och långsiktig effekt. Projektet har god måluppfyllelse inom detta område med att förbereda för olika mötesarenor mellan skolorna och näringslivet.

3.3 Rörlighet

Resultatmål

- Utveckla modeller/metoder för lärare/elever som river mentala barriärer för att jobba på andra sidan gränsen.
- Tagit fram tydliga rutiner för hur svenska lärlingar som gör hela eller delar av sin lärlingstid i Norge ska bedömas och dokumenteras och vice versa.

Aktiviteter och resultat

Rörlighet och förflyttning av elever och lärare över gränsen har varit en av projektets största aktiviteter. Olika varianter av studieresor med besök på skolor, mässor, byggarbetsplatser och andra kulturella besök som norsk Folkemuseum och den norska operan i Oslo har arrangerats. Vid flera av studiebesöken har vi haft föreläsare som har delat deras erfarenheter och kunskaper om hur det är att arbeta som byggnadsarbetare på andra sidan gränsen.

Trysil VGS och Mora Gymnasium har under projektperioden haft årliga utväxlingar på båda sidor om gränsen. Aktiviteterna på dessa utväxlingar har gett eleverna och lärarna möjlighet till att dela erfarenheter och kunskaper inom områden där respektive skola har utmaningar och/eller är extra bra. Som exempel har Mora hållit i kurs i timring för dom norska eleverna.

Vinsten och effekten av detta ser vi som en långsiktig investering då vi vet att många byggnadsarbetare passerar gränsen för att arbeta i grannlandet. Den erfarenhet eleverna har gjort genom detta projektet kommer göra att deras barriär inte är så stor att flytta över gränsen för att arbeta nu eller senare i livet. För flera av de svenska eleverna har studieresan genom Gränslöst VADH vart det första besöket till Norge.

Alla studieresor har haft upplägg utefter projektets prioriterade områden, samtidigt som projektet har lagt till sociala aktiviteter under studieresorna. Detta har vi prioriterat då vi ser att relationer eleverna emellan blir starkare när vi ändrar arenan från skolans miljö till det sociala rummet.

Gränslöst VADH har inte prioriterat att arbeta med värdering och dokumentation för lärlingar som arbetar på andra sidan gränsen då våra samarbetspartners, främst BYN Sverige som ansvarar för detta på svensk sida upplyst oss om att detta inte längre är en utmaning. Regelverk har utarbetats för just detta.

Måluppfyllelse

Totalt för projektet har det i större grad varit svenska elever och lärare som besökt Norge än tvärt om. Som dagens arbetsmarknad ser ut är detta en fullt naturlig fördelning. Det är även naturligt i och med att den svenska sidan har haft betydligt fler medverkande skolor i projektet. Måluppfyllelse inom rörlighet har varit bra när vi ser på indikatorerna (sid 12) för projektet.

3.4 Livslångt lärande

Resultatmål

- Undersökt möjligheter till delat lärande, framtida specialisering, och spridit Best practice mellan områdets skolor.
- Genomfört gemensamma utbildningsinsatser för lärare utifrån framtida behov. Innovationer och nytänkande ska vara viktiga inslag.
- Energieffektivt byggande ska genomföras och efter genomförd utbildningsinsats "leva vidare" i utbildningen för Bygg och anläggnings elever i området.

Aktiviteter och resultat

Hållbart och Energieffektivt byggande har varit projektets största satsning inom detta område. Vi startade på svensk sida i samarbete med Ljungbergsfondens projekt *Energieffektivitet och materialval i byggutbildning*. Vi genomförde 3 kursdagar om Hållbart och Energieffektivt byggande för bygglärare. Fjärde kursdagen blev förlagt på Kuben VGS i Norge. Det var 3 lärare från Norge som deltog på den svenska utbildningen. Projektet överförde kursen till Norge i samarbete med Håkan Liski som var kursledare på svensk sida och andra relevanta norska aktörer inom branschen. Utbildningen blev genomförd med samma innehåll men med norska föreläsare. Projektet arrangerade en vanlig studieresa för svenska och norska deltagare till Multicomfort huset i Larvik som en avslutning på aktiviteten om Hållbart och Energieffektivt byggande.

På begäran från skolor och branschen har projektet arrangerat andra typer av kompetenshöjande kurser som byggkurser, lyftkurser, HMS kurser och kurser i ECO-drive.

Projektet har under projektperioden aktivt deltagit i en förstudie i samarbete med Högskolan Dalarna. Förstudiens mål var att undersöka hållbart ledarskap i små och medelstora

byggföretag i Dalarna. Rapporten som blev framarbetad i denna förstudie har gett resultat som kan användas för att utveckla ledarskap i små och medelstora byggföretag i framtiden.

<http://byggstar.se/wp-content/uploads/2018/08/Slutrappor-pdf-2017-05-24.pdf>

Wikihouse är ett koncept vi testade i projektet. Syftet var att vara innovativa och använda konceptet i rekryteringsmanhang, och vi lyckade till viss del med detta. Konstruktionen som vi utformade i samarbete med Oslo och Akershus högskolor var för stora dimensioner och byggnadens komplexitet blev för avancerad. Byggtiden blev för lång för att ungdomarna som kom besök skulle kunna vara med och bygga. Projektets wikihouse byggdes upp av elever på VG 2 Byggt teknik och användes sedan på olika rekryteringsmässor, tex Byggcamp Oslo. Huset kommer leva vidare och vara med på många rekryteringsmässor i framtiden.

<https://wikihouse.cc/>

Projektet har i sista kvartalet av projektperioden kopplat på sig på Interreg projektet *The Bioeconomy Region* där vi haft gemensamma aktiviteter om trämassivt byggande. Det finns en överenskommelse om samarbete kring detta mellan skolorna och branschen som var med i Gränslöst VADH och Interreg projektet *The Bioeconomy Region*.

Måluppfyllelse

Inom området livslångt lärande är nytänkande och innovation viktigt. Projektet har varit upptaget med att vara innovativt och framtidsorienterat samtidigt som vi har tagit tillvara det traditionella och kortsiktiga behovet. Målupplevelsen har varit bra även om vi inte lyckats med allt vi har försökt. Kontakter har tagits med nationella branschaktörer om att utveckla Stars kompetensutvecklingsportfölj, vilket syftar till att långsiktigt kunna kompetensutveckla byggindustrin, i första hand i Dalarna men även andra län och länder är intressanta.

4. Projektorganisation

Projektet har styrts av en styrgrupp sammansatt av ledamöter från branschen, utbildningsanordnare och offentliga aktörer från svensk och norsk sida. Styrgruppen har haft jämn fördelning mellan kvinnor och män.

Det operativa arbetet har styrts av två projektledare, en på norsk sida och en på svensk sida, som också är huvudprojektledare. Projektledarna är till vardags anställda i Byggutbildning STAR (S) och Akerhus fylkeskommune (N). Projektdeltagarna är i stor grad från byggbranschen och gymnasieskolor i landskapen Värmland, Dalarna, Akershus, Hedmark och Oslo.

Styrgruppen har haft 9 styrgruppsmøten vilka alla varit välplanerade arbetsmøten som angett riktningen för projektets fortsättning. Alla styrgruppsmøten har innehållit ett ämne/föreläsare kopplat till projektets arbete. Vi har varierat møtesorter över hela projektområdet utom en gång då vi besökte BET – show mässan i London.

Projektet har haft en årlig lärarkonferens som har varit en stor møtesplats för alla projektets deltagare. Lärarkonferensen har arrangerats i samarbete med branschens parter. Lärarkonferensen har varit den møtesplats där många gränsöverskridande aktiviteter har fötts.

Deltagande skolor och lärare har i projektet själva organiserat och varit drivande i att genomföra gränsöverskridande aktiviteter. Flera aktiviteter har projektledare inte varit ansvarig för genomförandet utan bara fungerat som stöd fram till beslut om att aktiviteten kan göras genom VADH.

5. Indikatorer

För att mäta en del av interreg-programmets effekter blev ett antal indikatorer bestämda innan projektet startade. Tabellen under visar måltalet för varje indikator före projektstart, och uppnått resultat vid projektets slut. Tabellen visar att projektet i stor grad har nått sina indikatormål. Det ligger något under på antalet utredningar projektet har producerat, eller vart involverat i. Ett län kom in efter att måltalen blev satta så den indikatorn är högre än förväntat. Gemensamt för de olika projektaktiviteterna inom rörlighet och rekrytering är att dom har varit högt prioriterat av projektet. Detta visas i indikatorernas tre sista kolumner som endast visa unika personer. Många av projektdeltagarna har deltagit på flera aktiviteter och resor men har bara blivit med en gång i indikatorerna.

Projektets aktivitetsindikator/-er som beskrevet i tilsagnet	Måltall i henhold til tilsagn	Antall oppnådd ved prosjekt slutt
Antall utredninger	10	8
Antall medvirkende fylker	4	5
Deltagere i grenseoverskridende mobilitetstiltak*	600	603
Deltagere i felles tiltak for lokal sysselsetting- Menn*	70	75
Deltagere i felles tiltak for lokal sysselsetting- Kvinner*	30	33

* Tallet viser unike personer som har deltatt på tiltakene/aktivitetene

6. Gränsöverskridande effekter och mervärden

Projektets bärande ide har varit att ta vara på utvecklingspotentialen som finns för byggbranschens kompetensbehov genom att se inre Skandinavium som en dynamisk region.

För att möta det övergripande målet för interreg med att skapa gränsöverskridande samarbeten och förutsättningar för en stark ekonomisk region med en attraktiv livsmiljö har projektet initierat många aktiviteter tvärs över gränsen med deltagare från båda länderna.

VADH har samlat elever, lärare, rektorer och branschen på tvärs över gränser som tillsammans får uppleva varandras arenor. Detta för att kunna identifiera olikheter och varandra utmaningar, men också i många fall kunna se likheter i branschen mellan länderna. Resultatet är att alla dessa intressenter idag ser regionen som en helhet och barriärer i att arbeta och leva i hela projektets målområde har reducerats.

Aktiviteter i projektet har också gett deltagarna olika typer av kompetenser som nu och i framtiden kommer hela området till godo. Motsvarande kurs Hållbart och Energieffektivt byggande blev genomfört på bägge sidor om gränsen för lärare. Som ett resultat får vi likhet och samsyn i utbildningen av elever på bägge sidor, och en effekt av detta kommer vara att eleverna i framtiden kommer kunna arbeta i byggbranschen i hela projektområdet utan att behöva tillförskansa sig nya kompetenser på området.

Relationerna genom nätverksbyggande på tvärs över gränsen kommer också ge mervärde på sikt för hela området. Att ha nya kontakter och samarbetspartners i branschen kan vara ett sätt att bryta några barriärer för framtida gränsöverskridande samarbeten.

7. De horisontella kriterierna

Gränslöst VADH har sedan starten prioriterat de horisontella kriterierna väldigt högt. Dessa passar extra bra in mot byggbranschen. I samarbete med byggbranschen har projektet jobbat med jämställdhet, integration och hållbar utveckling som genomgående teman i aktiviteter kopplade till projektet. Byggbranschen har också haft detta på sin agenda, så här har projektet fått bra hjälp i många viktiga frågor.

7.1 Jämställdhet

I både Sverige och Norge har branschorganisationer jobbat fram olika program för att belysa jämställdhetsfrågor i allmänhet och fördelningen mellan kvinnor och män i synnerhet. Idag är endast drygt 1% av byggnadsarbetarna kvinnor.

Projektet har använt redan etablerade kurser, föreläsningar och internetsidor för att nå ut med budskapet "Byggbranschen för alla". På våra konferenser för skolledare och lärare har vi haft detta på agendan. Projektet har hjälpt till med finansiering så att samtliga på svensk sida har kunnat köra föreläsningar lokalt på skolan för sina elever.

Förutom dessa aktiviteter har projektet på svensk sida varit med och aktivt tagit fram en *Normkritikdag* och testkört den vid tre olika tillfällen. *Normkritikdagen* belyser hur du som individ kan se dina egna normer, hur du kan använda en större medvetenhet kring normer i utbildningen för att motverka negativa normer och hur normer riskerar att skapa ett utanförskap för flera olika minoritetsgrupper.

Utvärderingen av normkritikdagarna var väldigt positiv och kommer leva vidare då den kommer köras mer riktat mot byggföretag under hösten 2018 och våren 2019.

Normkritikdagarna kommer spridas nationellt i Sverige. Normkritikdagarna var ett samarbete mellan Falun/Borlänge Regionen och Gränslöst VADH.

I Norge har projektet stöttat och varit delaktig i ett nordiskt jämställdhetsprojekt där Akershus fylkeskommun varit norsk projektägare och haft projektledarrollen. Detta projekt kommer bidra till att ungdomar vågar göra könsöverskridande yrkesval, och att stärka jämställdhetsarbetet i arbetsplatsförlagd lärling under gymnasietiden. Projektet ska också undersöka metoder, belysa goda exempel och möjliggöra utbyte av goda idéer och erfarenheter mellan Finland, Island, Sverige och Norge. Resultatet kommer skickas digitalt till hela Norden. Nätverket som projektet bidrar till, kan därmed växa och täcka alla länder och självstyrande områden i Norden.

7.2 Integration

VADH har under projektperioden varit delaktiga att arbeta fram ett introduktionsprogram för nyanlända flyktingar i Sverige. Detta gjordes i samverkan med Borlänge kommun som är en av de kommuner i Sverige som tagit emot allra mest flyktingar de senaste åren.

En pilot gjordes under hösten 2017 och utvärderas till väldigt bra, positiv och något som ska spridas till andra kommuner.

Introduktionsprogrammet är en möjlighet för nyanlända som visar intresse för byggbranschen att under 8 veckor få information om den nordiska byggbranschen, testa på

många praktiska moment och åka på studiebesök på företag inom byggsektorn för att se den bredd byggbranschen har att erbjuda dom.

Deltagarna får en mycket bra bild över vilka olika vägar som finns in i branschen, vad som krävs och vilka fantastiska karriärvägar branschen erbjuder.

Introduktionsprogrammet kommer köras igen i andra kommuner runt om i Sverige under hösten 2018. Nyköping är där det finns beslut på genomförande.

<http://byggstar.se/wp-content/uploads/2018/08/STAR-Slutpresentation-Introduktionskurs.pdf>

7.3 Hållbart och Energieffektivt byggande

Klimatmål och riktlinjer för att bygga bärkraftigt och «grönt» finns på båda sidor om gränsen.

Kunskapen kring detta finns och projektet har skapat möjligheter för att denna kunskap att delas så mycket som möjligt på båda sidor om gränsen. En genomgående aktivitet i projektet har varit Hållbart och Energieffektivt byggande. Denna aktivitet har körts på bägge sidor om gränsen och återkoppling från deltagande lärare har varit enbart positiv.

Hållbart ledarskap

På uppdrag av Gränslöst VADH har Karl W Sandberg från Högskolan Dalarna forskat på Hållbart ledarskap inom byggbranschen. Läs mer om denna forskning under punkt 3 i denna slutrapport.

Eco-driving

Att köra maskiner inom anläggning på ett hållbart sätt är något vi arbetat med inom projektet. Lärare i Sverige och Norge inom maskinförarutbildningen har fått gå utbildningen Eco-driving. Denna utbildning är något som kommer eleverna i denna utbildning i området till godo, och kan bidra till en mer miljövänlig bransch i framtiden.

8. Gränsöverskridande erfarenheter

Under projektperioden har Gränslöst VADH fått bra erfarenheter av att driva projekt i en gränsregional miljö. I en Interreg projekt blir det en del resande för projektdeltagarna och detta kan vara utmanande för de lärare som har sina primärare uppgifter i att undervisa sina elever. Projektet har tagit hänsyn till detta och förutom gränsöverskridande aktiviteter även inriktat sig på lokala aktiviteter. Styrgruppen, projektledare, rektorer, branschrepresentanter, lärare och elever är emellertid helt eniga om att dessa projekt är

väldigt bra och givande för dom som haft möjligheten att delta på olika aktiviteter i regi av projektet.

Nedan följer en sammanställning av de viktigaste erfarenheterna vi gjort i detta projekt:

- Projektets innehåll har haft sammanfattade mål med de deltagande aktörernas vardag dvs frågorna/målen för projektet har träffat rätt utifrån tidens utmaningar.
- Att en fylkeskommun är projektägare ger effekt när det gäller samarbete med andra kommuner, och mer spridningen av kompetenser till andra skolor än bara de deltagande skolorna.
- Det finns en enorm kraft i att samverka mellan län och länder. Kompetenser och erfarenheter behöver smittas över till andra delar inom projektområdet.
- Deltagande skolors geografiska läge, om de verkar i en större stad eller i på en liten ort påverkar projektets genomförandekraft positivt. Upplevelsen att se andra skolors arbete ger kraft och kunskap till att själv göra nödvändiga förändringar i sin egen verksamhet.
- Starten av projektet är viktigt. Samarbete/utbyte kommer inte igång förrän man lär känna varandra. VADH:s första tid kan göras bättre där projektledare styr deltagande skolor och aktörer till att tvingas lära känna varandra fortare och på så sätt komma längre med utbyten/samarbeten tidigare än vad som blev fallet i projektet.
- På svenska sidan var det flera byten av projektledare under första delen av projektet. I vilken grad detta påverkade starten av projektet är svårt att avgöra men utefter dessa förutsättningar gjordes ett bra arbete. Norska sidan och styrgruppen fungerade väldigt bra under denna tid så vikten av bra styrgrupp ska prioriteras.
- Viktigt att inte binda upp sig på detaljmål då tiden från projektetablering till dess slutfas tenderar 4 år och på den tiden hinner samhället, konjunktur och världen förändras. Bra om man under tiden har möjlighet att styra om vissa delar av målen.

9. Information och kommunikation

Projektet startade med att producera en hemsida, men gick bort från denna och valde facebook som basen för kommunikation. På facebook har vi löpande redovisat de aktiviteter vi genomfört. På facebook har vi kommunicerat aktuella branschfrågor som direkt eller indirekt haft nära samröre med projektet.

Vi har aktivt valt att inte använda projektets facebook till att sprida information brett till allmänheten utan vi har valt att använda facebook för att sprida information mellan

medverkande parter i projektet. Medlemmar i projektets facebook har nästan uteslutande varit deltagare i projektet.

Vissa aktiviteter som vi genomfört har blivit väldigt uppmärksammade i media i hela projektområdet. Barnens Byggskola skrevs det artiklar om i Dalarnas Tidningar, Dala-Demokraten, Nya Wärmlands tidning, Torsby Bladet och även i norska tidningar. Barnens Byggskola var med i TV reportage som sändes på tidningarnas websidor. Sveriges Radio Dalarna sände direkt från avslutningen av Barnens Byggskola i Borlänge. Projektet har varit med och arrangerat skoltävlingar i projektområdet som en del i att höja statusen på utbildningen och arbeta för en större rekryteringsbas till utbildningarna. Detta har uppmärksammats av lokala tidningar i projektets område.

Inför skolvalet 2018 satsade projektet på att sprida de rekryteringsfilmer projektet tidigare tagit fram genom att köpa in reklamplats på biografen i Dalarna och Värmland. Ca 120 000 biobesökare såg någon av de två varianter av filmer VADH gjort.

Under projektperioden har projektet tagit fram olika typer av trycksaker, reklam och gåvor att använda under projekttiden. Exempel på detta är T-shirts, pikétröjor, mössor, roll-ups, banderoller och termosar.

En viktig del av den kommunikation som skett i projektet och som kanske är den allra viktigaste är den kommunikation vi som projektledare gjort genom vår närvaro på väldigt många olika möten, sammankomster, frukostträffar, branschmöten, mässor och seminarium. Både i Sverige och Norge har vi varit aktiva i att prata om projektets frågor i sammanhang där information om projektets huvudfrågor varit viktiga att belysa.

10. Förankring av projektets resultat och effekter

Att arbeta för att de aktiviteter vi gjort inom projektet ska kunna leva vidare har varit något vi haft med oss från starten av VADH. Långt ifrån allt kommer leva vidare då vi i många fall testat olika metoder i olika sammanhang men det är glädjande att vi ser att många av de aktiviteter som vi själva ser som viktiga verkligen kommer kunna återkomma i löpande verksamhet. Här följer några exempel på detta:

- **Barnens Byggskola.** Oerhört framgångsrikt och populärt där vi körde det (Falun, Borlänge, Karlstad, Torsby och Skedsmo VGS). Vi har gjort i ordning ett enkelt koncept för detta som kommuner, företag och skolor kan plocka upp och använda. I konceptet finns ritningar för kojor, materiallistor, bemanning, mm. Nyckeln är finansieringen och det finns en enklare budget och ett förslag på hur man kan hitta finansieringen för byggskolan på sin lokala marknad. I Norge lever Barnens Byggskola vidare som sommarskolan.

- **Normkritikdag.** Att fortsätta arbetet med att nå en jämställd byggbransch är prioriterat för hela branschen och då passar det arbete VADH lagt ner bra in. Hösten 2018 kommer normkritikdagarna vridas mer direkt mot byggföretagen i Dalarna och därefter ska hela Sverige få chansen att förkovra sig kring normers betydelse i vardagen. Enkelt men mycket bra!
- **Rekryteringsfilmerna** projektet har tagit fram kommer leva vidare inför kommande års rekryteringstillfällen. Filmerna är lika aktuella om några år som dom är nu.
- **Hållbart och energieffektivt byggande.** En viktig del i att vi investerade i denna stora aktivitet var att få det att leva vidare efter projektiden. Mycket tid och resurser lades på att utbilda lärare och få dessa att göra förändring i arbetsätt mot eleverna över tid. Ritningar på passivhus togs fram som ska användas varje år framöver.
- **Introduktionsprogrammet** kommer leva vidare. Efter att projektet varit med och gjort en pilot på programmet finns nu ett färdigt upplägg att använda för andra kommuner. Först ut kommer bli Nyköping som kommer köra projektets upplägg med start hösten 2018.
- **Skoltävlingar.** När projektet startade hade skoltävlingar inte körts i projektområdet. Nu är alla kommuner igång och en struktur för hur detta ska kunna arrangeras utan hjälp av projektet är framtagen.
- Under programperioden har projektet samarbetat med flera andra Interreg projekt. I Sverige har vinsten varit allra tydligast i vårt samarbete med Ung Företagsamhets Interreg projekt. Projektet har kontinuerligt bjudit in UF till konferenser och resultatet har blivit att flera UF-företag inom bygg har tillkommit. I Norge har projektet startat ett samarbete med Interreg projektet The Bioeconomy Region där vi haft flera aktiviteter kring trämassivt byggande. Det är även avtalat om ett fortsatt samarbete mellan de skolor som varit med i Gränslöst VADH och Interreg projektet Gränslöst VADH.

Andra projekt som vi haft nära samarbete med är Eco-inside, Nordiskt Likesstillningsprojekt.

11. Aktiviteter och ekonomi

11.1 Projektets viktigaste aktiviteter

Projektets största och viktigaste aktiviteter enligt åtagandet i ansökan beskrivs i tabellen under, samt genomförandegraden på aktiviteten. Projektet har bra genomförandegrad på de viktigaste aktiviteterna i projektet. Vi hamnade något under på tre av aktiviteterna som igen speglar hur projektet prioriterat rörlighet över gränsen, nätverk, kurs och mötesplatser med interaktion mellan projektdeltagare.

Aktiviteter	Start-datum	Slut-datum	Andel (%) genomfört
Projektleddelse	2015-06-01	2018-06-31	100
Kartläggning og analyse	2015-09-01	2018-06-31	90
Kompetasegivande aktiviteter	2015-10-01	2018-06-31	100
Kommunikasjon	2015-06-01	2018-06-31	85
Utbytte over grensen	2015-09-01	2018-06-31	100

Møteplasser og nettverk	2015-10-01	2018-06-31	100
Spredning av resultater	2015-10-01	2018-06-31	60
Rapporter og utbetalinger	2015-08-01	2018-06-31	100

11.2 Aktiviteter og økonomi utanför programområdet

Mer parten av aktiviteter inom VADH har genomförts inom programområdet men för att uppnå de mål som varit uppsatta har några aktiviteter varit på plaster utanför programområdet.

Här följer de större aktiviteterna:

London

Redan på det första styrgruppsmötet bestämdes det att ett av styrgruppsmötena skulle förläggas utomlands. Vi sökte efter besöksvärt resmål där syftet skulle vara att styrgruppen skulle få möjligheten att förkovra sig i framtidens utbildningsmöjligheter och valet föll på London och Bet-show mässan. Den mässan är världens största mässa inom framtidens teknik för skolor. Förutom att besöka mässan hade vi ett ordinarie styrgruppsmöte. Kostnad 106.000kr

Göteborg

För att få upp intresset och medvetenheten kring skoltävlingar besökta VADH Euro-skills i Göteborg.

En omvälvande upplevelse för många lärares om i och med detta fick upp ögonen för vad skoltävlingar på den lokala nivån i ett senare skede kan leda till. En inspirerande och väldigt uppskattad resa. Kostnad 80.000kr

Bologna

Muraryrket är väldigt litet i Sverige och Norge. De skolor som har inriktningen murare och dess lärare får väldigt sällan inspiration, nätverkande med andra murarlärare eller se nyheter/framtidens material. Utifrån detta och att projektet har som ett av målen att utveckla dom mindre yrkena gjordes en resa till Bologna och världens största mässa för murare/plattsättare.

Förutom att under två dagar besöka mässan tittade vi mycket på Bolognas arkitektur som är häpnadsväckande för en murarlärare. Kostnad 127.000kr

Uppsala – 136.000kr

Den sista stora aktiviteten i projektet var att vi bjöd in alla deltagare till en ”kick-out” i Uppsala där Yrkes-SM avgjordes. Utifrån projektets tidigare arbete med lokala skoltävlingar fanns det nu med lag i SM från både Dalarna och Värmland.

11.3 Avvikelser i projektet

Projektet har i stor grad följt projektbeskrivningen men har vissa avvikelser i förhållande till ansökan och vad som planerades.

Resultatmålet om att «ta fram tydliga rutiner för hur svenska lärlingar som gör hela eller del av sin färdigutbildningstid/kvalificeringstid i Norge ska bedömas och dokumenteras och vice versa» har projektet inte prioriterat att arbeta med då våra samarbetspartners med ansvar för detta område upplyst att detta inte längre är ett problem.

För resultatmålet «Genomföra en undersökning av vilka utbildningsalternativ och karriärvägar som finns i regionen för byggbranschen. Resultatet sammanställs i ett dokument som kan delas med branschens parter, skolor och ungdomar» har projektet inte gjort någon egen undersökning men sett till redan existerande data på området.

12. Förslag och idéer

Styrgruppen har under projektperioden och i slutfasen diskuterat möjligheter för att göra en kartläggning inför ett nytt Interreg projekt. Flera idéer och teman för ett nytt projekt har varit upp till diskussion och detta är något de olika aktörerna kommer arbeta vidare med framöver. Byggprocessen och den digitala utvecklingen i branschen är det som styrgruppen ser som ett möjligt framtida interreg projekt.

Det finns en klar ambition att inkomma med en ny ansökan i januari 2019.

På den norska sidan står man inför en stor regional reform som påverkar en ny ansökan på olika sätt. Detta var avgörande när vi valde att skjuta på nästa ansökan till januari 2019.